

ZONELE ECONOMICE LIBERE- CONCEPT, ISTORIE ȘI CLASIFICARE

Autor: Marin CIOBANU, doctorand

Universitatea Tehnică a Moldovei

Abstract: *Zonele economice libere demult și-au demonstrat utilitatea pentru economia a zeci de țări, care fie își construiesc, fie își perfecționează economia.*

Scopul înființării a fost acela de a favoriza dezvoltarea economică prin atragerea de investiții de capital pentru realizarea cărora se crează condiții de natura facilităților fiscale.

Succesul unei zone economice constă nu atât în proiectul inițial, cât în flexibilitatea funcționării acesteea.

Cuvinte cheie: *Zona economică liberă; dezvoltare, facilități fiscale, facilități vamale*

Conceptul de zonă liberă

O zonă economică liberă este un ansamblu geografic și economic în care nu există nici un obstacol al schimburilor de mărfuri și servicii, nici taxe vamale, nici obstacole tarifare. Prin lege, se prevede că într-o zonă liberă bine delimitată a teritoriului național să poată fi introduse mărfuri în vederea prelucrării și comercializării lor, pe terțe piețe, fără aplicarea restricțiilor tarifare și netarifare ale regimului vamal în comparație cu teritoriul național, corespunzător spațiului rezervat zonei vamale libere.

În practica internațională, de obicei la facilitățile de natură vamală le sunt asociate facilități de natură fiscală. Accesul liber al mărfurilor în zonă, prin prisma regimului mai liberal al impozitelor asupra profitului realizat în zonă, reprezintă premise favorabile atragerii de capital străin în zona liberă.

Acestea sunt condiții necesare stimulării investițiilor străine, nu însă și suficiente. Pentru asigurarea succesului, pe lângă facilitățile acordate zonei libere, trebuie să existe condiții avantajoase combinării capitalului cu ceilalți factori de producție (forța de muncă, materii prime), precum și o infrastructură corespunzătoare.

Experiența zonelor libere la nivel mondial a demonstrat că un element care frânează lansarea și ulterior dezvoltarea lor este deplasarea exagerată a profitului lor spre activitatea de depozitare, în defavoarea activităților de prelucrare industrială orientate spre export.

Istorie

Europa posedă cele mai vechi și caracteristice ZEL. În Irlanda în anul 1958 a fost creată prima zonă industrială liberă sub numele de "Shannon Industrial Free Zone". Începând cu acest an, zonele libere s-au dezvoltat cu o deosebită viteză și amploare în următoarele țări: India, Coreea, Malaysia, Singapur, Taiwan, China, dar și în țările africane. Deja în anul 1975 existau peste 75 de ZEL în 39 de țări a lumii, care îndeletniceau peste 725.000 de lucrători, dintre care 48 ZEL cu 420.000 de lucrători erau amlasate în țările asiatice. În anul 1975 în ZEL din Coreea de Sud lucrau 112.250 muncitori, Singapur 105.000 muncitori și în Taiwan 62.150 muncitori.

China deține peste 20 de ZEL-uri, dintre care 5 ZEL în care funcționează 5,4 mii întreprinderi cu participare de 9,4 miliarde USD, produc o zecime din exportul total al țării.

La începutul anului 1989, peste 200 de zone erau în funcțiune în lumea în curs de dezvoltare, peste 100 erau în construcție și aproape 50 erau în faza de planificare. Numărul total de angajați în cele 200 de zone operaționale era de peste 1,5 milioane de muncitori. La mijlocul anului 1990, numărul muncitorilor în zonele libere era între 2,5 și 3 milioane.

În Elveția zonele libere sunt mai numeroase decât în orice altă țară de pe mapamond. Pe teritoriul elvețian relativ mic (41293 kmp, din care un sfert este acoperit cu ghețari, lacuri și masive muntoase) există 19 ZEL: 3 la Geneva, 4 la Basel, 2 la Zurich și 2 la St. Margarethen, și câte una în orașele Aarau, Berna, Chiasso, Lausanne, Saint-Gall, Brigue, Buchs și Codenazzo.

Clasificarea zonelor libere

În diferite studii efectuate de cercetătorii în domeniu pot fi găsite mai multe clasificări ale zonelor libere. Dacă ar fi să le cumulăm, am obține următoarea clasificare, în funcție de criteriile:

I. *În funcție de mărime*, zonele libere se clasifică în:

- a. Foarte mici, până la 10 ha
- b. Mici, până la 100 ha
- c. Mijlocii, între 101-300 ha
- d. Mari, între 301-1000 ha
- e. Foarte mari, peste 1000 ha

II. *În funcție de tipul operațiunilor executate*:

a. "teritorii libere" ale căror funcții se limitează la operațiunile de păstrare, sortare, împachetare, transbordare, fără o prelucrare suplimentară a mărfurilor:

- porturi libere franco (PF)
- aeroporturi libere (AL)
- perimetre libere (free perimeter-PL)
- zonă de tranzit (ZT)

b. zone în care se desfășoară și o activitate productivă, de prelucrare primară sau secundară a mărfurilor depozitate:

- zone prelucrătoare de export (ZPE)
- zone de promovare a investițiilor (ZPI)
- zone libere comerciale (ZLC)

III. *În funcție de influența la nivelul economiei naționale respective*:

a. Zonă închisă în care activitățile desfășurate nu influențează economia țării aflată în apropiere.
b. Zonă deschisă sau integrată, care întreține legături economice directe și reciproce cu statul pe teritoriul căruia se află.

IV. *În funcție de modul de administrare*:

- a. De către organele locale ale puterii de stat abilitate în acest scop
- b. De către statul respectiv.

V. *În funcție de particularitățile organizatorice*:

- a. Zone libere de taxe vamale
- b. Zone de comerț liber
- c. zone economice libere etc.

VI. *În funcție de natura și importanța facilităților acordate sau după regimul fiscal*:

a. Zone libere – enclave într-un teritoriu vamal național în care mărfurile intră fără formalități vamale.
b. Zone bancare libere – bănci, care în contextul pieței eurodevizelor sunt scutite de obligația rezervei obligatorii minime a depozitelor în valută.
c. Zone libere de asigurări – caracterizate prin lipsa reglementărilor pentru anumite tipuri de asigurări.

VII. *În funcție de locul de amplasare*:

- a. Porturi (fluviale sau maritime)
- b. Aeroporturi
- c. altele

VIII. *În funcție de integrarea economică aflată în apropiere*:

- a. Zone europene care cuprind mai multe ZEL

IX. *În funcție de destinația mărfurilor*:

- a. Zone orientate spre importul de mărfuri (cazul țărilor dezvoltate)
- b. zone orientate spre exportul de mărfuri (cazul țărilor în curs de dezvoltare).

Bibliografie

1. "Integrarea economică", ed. Chișinău, 2001
2. Lachmann W., Entwicklungspolitik, Band 3: Aussenwirtschaftliche Aspekte des Entwicklungsprozesses, Oldenburg 1994
3. Liem Ngo-Huy, Auslaendische Privatinvestitionen auf den Philippinen: Voraussetzungen und Auswirkungen auf die sozialökonomische Entwicklung, Muenchen 1982